

МІЖ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВОМ І КОГНІТИВНОЮ ЛІНГВІСТИКОЮ

Табаковська Є. (2013). *Когнітивна лінгвістика і поетика перекладу*. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. 202 с.

Тура, S.(2013). *Back-Translation: Theoretical framework and practical implications*. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 187 p.

Рецензент:

Тарас Шмігер

Львівський національний університет імені Івана Франка

t_shmiher@ua.fm

Монографія професора Ягайлонського університету в Кракові – **Єлизавети Мускат-Табаковської «Когнітивна лінгвістика і поетика перекладу»** вже стала класикою когнітивного перекладознавства. Перше – англomовне – видання вийшло в Німеччині 1993 р. За десять років з’явився польський переклад, і аж тепер – український переклад к.ф.н. **Сергія Тюпи** за редакцією проф. **Роксолани Зорівчак**.

Концепція Є. Табаковської засновується на просторовій або когнітивній граматиці Р. Ленекера (саме так, а не Лангакера), який працював над цими ідеями із середини 1970-х рр. й оприлюднив їх у двотомовику «*Foundations of Cognitive Linguistics*» (Стенфорд, 1987-1991). Його погляд на мовну структуру як діалогічність семантичного та фонетичного плюсів і символічних зв’язків між ними дуже вже нагадує теорію О. Потєбні про зовнішню форму, внутрішню форму і значення. Утім, концепція Р. Ленекера має чітко виписані критерії для семантичного аналізу, а тому найбільше із когнітивних досліджень надається до текстологічного аналізу. Адже на противагу Ленекеровій позиції частково можна поставити концепцію когнітивної домени, семантичні категорії якої досить складно описати позатекстово. Як відомо, і як уважається, концепцію когнітивних метафор і домен запропонував Дж. Лакоф (фонетичний варіант – Лейкоф, а якщо послатися на київське походження цього прізвища, то може навіть і Лаків, але все-таки не Лейков).

Обертаючись довкола поняття «образність», дослідниця розглядає ряд питань і теоретичних (еквівалентність, межі перекладності), і прикладних (переклад артиклів, часів). Когнітивізм має потужне дидактичне значення, адже може допомогти перекладачам-початківцям швидше заглибитися і в описувану ситуацію, і в мовні засоби, які добирає мова для певно репрезентації ситуації. А тому, монографія Є. Табаковської знайде свого читача не лише серед дослідників-когнітивістів, а й серед студентів

перекладацьких відділів. Мова перекладу – чітка й добірна; видно велику працю на виробленні українських відповідників до термінів когнітивістики.

Щиро жалкую, що в книзі не подано хоч найменшого словника-госарія термінів, який би міг причинитися до устійнення пропонованих і ще не засвоєних термінів, сприяв би їх чіткішому розумінню і водночас допомагав би творенню національної терміносистеми.

Монографічне дослідження к.ф.н. і викладача цього ж університету – **Сергія Тюпи «Зворотний переклад: теоретичні принципи і прикладне застосування»** присвячене неординарному й суперечливому – і відповідно недостатньо вивченому – питанню теорії перекладу. На матеріалі дійсних англо-українських перекладів судово-медичних розглядів автор вибудовує цікаву концепцію зворотного перекладу.

Книга складається із чотирьох частин: теоретичного розділу та трьох експериментальних. Теоретичне опертя концепції взято із когнітивної лінгвістики, і воно водночас межує із принципами процесуальних студій – окремого розділу перекладознавства. Автор намагається поєднати перекладознавство та крос-культурні студії, хоч це й дещо виглядає зайвим, адже зрозуміло, що вивчення перекладів не може обійтися без міжкультурного зіставлення. Подано своєрідне розуміння еквівалентності, й запропоновано його розглянути через призму семіотики. Еквівалентність – це базове поняття будь-якої концепції перекладу, саме тому вона заслуговує стільки уваги у теоретичному розділі.

Експериментальні розділи представляють результати практичних опрацювань за напрямками – концептуалізація, питальницький корпус і верифікація опрацьованих рекомендацій для використання зворотного перекладу. Запропоновані рекомендації цікаві, хоча інколи вони мають позаперекладацький характер, а не спрямовані прямо на удосконалення перекладеного тексту або перекладацьких навиків.

Книга написана англійською мовою, що є однозначно позитивним явищем, оскільки інтегрує українське перекладознавство у світовий контекст найлегшим шляхом. Однак засмучує той факт, що в дослідженні нема жодного посилання на кириличне видання, отже відсутня вся українська наукова традиція. А в історії українського перекладознавства знайдеться чимало вартісних спостережень, які поглибили розуміння явищ і процесів, описаних у монографії.

Вітаємо всіх, хто причинився до появи цих книг, адже вони ще докладуться до поглиблення внеску когнітивної лінгвістики у теорію перекладу на початку XXI ст.